

Lietuvos Sąjūdžio Pasvalio laikraštis

LIETUVOS SĄJŪDŽIO PASVALIO LAIKRAŠTIS

Nr. 17

1990 m.
gegužės
19 d.

Kaina
20 kap.

ŠIANDIEN — LIETUVOS SĄJŪDŽIO RAJONO KONFERENCIIA. LIETUVOS LAISVEI REIKIA MŪSŲ STIPRYBĖS IR DORYBĖS!

SAJŪDIS IR MES

Rasa RASTAUSKIENE
Lietuvos Sajūdžio rajono tarybos pirmmininkė

Įvairiai Lietuvos žmonės supranta Sajūdį. Daugumos lietuvių protuose, širdyse jis tikrai gyvena, nors išoriskai pritarimą jam rodome nevienodai. Girdime įvairių nuomonų tiek apie rajono Sajūdžio tarybą, tiek apie kai kuriuos Sajūdžioje dirbančius žmones. Tai natūralu, tik būtų dar geriau, jei konstruktyviai kritiką žmonės išsakyti tiesiai — galimybę tam yra. Ne kiekvienas žmogus gali būti ir yra visuomeniškai aktyvus. Veiklių, save ir savo laiką aukojančių žmonių stygius ypač skaudus Lietuvos periferijoje, kraštuse, panašiuose į mūsų Pasvalį.

Manau, kad tai dėsningas reiškinys. Dvasine atrama Lietuvai visada buvęs kaimas — išvežtas, išžudytas, supudytas, girdomas, kitaip morališkai žudomas. Jo vaikai išgrūsti kuo toliau nuo vargo, į didelius miestus. Daugumą gabili, iniciatyvių specialistų greitai pastebėdavo komunistų partija ir, inkorporavusi į savo eiles, laimindavo į didesnes pareigas. O kiekvienas paskyrimas į aukštesnį postą, ypač kai jis patinės valdžios laiminamas, nori nenori žmogaus pažūras padaro priklausomomis nuo „geradarių“, gnuždojo iniciatyvą, slopinia mą-

tymą. Tad nenuostabu, kad Sajūdis nesulaukė aiškesnio vadovaujančių darbuotojų moralinio ar bent materialinio pritarimo. Dažnai galvoju: gal tie viršininkiški pančiai kalti ir dėl prigesusio patriotizmo, tautiškumo?

Kitas gi savo neveiklumą, o iš dalies ir baflumą nori paslėpti, išdidžiai šuktelėjęs: „Ne tie žmonės tam Sajūdyje susirinkę!“ Kartais labai norisi prisesti prie tokio „kranklių“ bendraminčio ir gražiai paprašyti — ateikite pas mus, gal būsite kaip tik „tas“, atsiveskite draugus, gal praskiesite „ne tu“ tirštomą...

Puikiai suprantu, kad žmonės, atiduodantys širdį ir protą savo profesijai, besigilinantys į tautos kultūrą, istoriją, téval, gražiai auklėjantys vaikus — tai irgi Sajūdis, labai reika-

lingas Lietuval. Vis dėlto, tam, kad šitas jų triūsas būtų lengvesnis, derlingesnis, labiau vertinamas, reikalingi Sajūdžio veikloje aktyviai dirbantys žmonės.

Neramu, kad Pasvalio jaunimas, nesuviliojės LKJS, neskuba ne tik kitų sąjungų kurti, bet ir didelio susidomėjimo mokslo, menu, deja, nejaučia. Suprantu, kad igriso perdėtas privalomas organizuumas, tačiau savo poziciją jaunas žmogus privalėtų turėti.

Nemanau, kad po šių išsakyty minčių sulauktume daug aktyvių Sajūdžio dalyvių, jog atsirastų pagaliau ir pirmoji įmonė ar ūkis, kurie paaukotų nors rublių į rajono Sajūdžio tarybos sąskaitą. Ne toks buvo ir mano tikslas. Stabtėjau. Apsižvalgau. Eslime tolyn.

DVI RINKIMINES VARIACIJOS

KAIP KURIAAMA „VIENINGA NUOMONĖ“

Rajono Savivaldybės tarybos deputatų pirmosios sesijos antrajame posėdyje buvo renkamas Savivaldybės valdytojas. Iš pat ryto prie Tarybų rūmų „mitingavo“ Pasvalio žmonės, atėjė pareikšti savo nuomonę dėl būsimo kandidato į šį postą. Deja, visi „prieš“ ir visi „už“ buvo skirti tik vienam kandidatui — V. Lalui. Ypač gausiai mirguliavo plakatėliai „už V. Lalą“, „su... V. Lalą“ ir t. t., net rūmų languose vietas nebeliko. Buvo jų įvairiausiai — tiesiomis ir kreivomis raidėmis išrašytų.

— Statybininkai galėjo ir dailesnį sukaloti, — kažkas juokaudamas sako Rajono statybos organizacijos administracijos atstovui, atnešusiam savają, už V. Lalą balsuoti raginančią „vaizdinę agitaciją“.

— Tai, kad man tik ši-

ryt pasakė, jog reikial — atsisuka šis.

Prisiminės, kad rinkimuose į Lietuvos Respublikos Aukščiausiąją Tarybą už rajono Vykdomojo komiteto pirmininko kandidatūrą tebalsavo tik 12 procentų visų rinkėjų, o taip pat, kad susitikimuose su kandidatais į rajono Savivaldybės tarybos deputatus daugelio žmonių pirmasis priesakas buvo: „siekti permainingą rajono valdžios viršunėse“, pagalvoju: turbūt „nemažą organizacinių darbų“ (kaip seniau sakydavome) teko atlikti, kad sukvietus tuos „vieningos nuomonės“ reiškėjus.

O kokios virė diskusijos!

— Aš tik už V. Lalą! — net įraudusi aiškinio vietinio masto „platformininkė“. Kam nors bandant išsakyti kitokią nuomonę, jo adresu pasipildavo įžeininėjimai ir reikalavimai „už-

kišt jam gerklę!“.

Prieš sesijos pradžią V. Lalo „vasalai“ buvo malonai pakviesti į vidų „pareikšti savo valią“. Iš minios atsiskyrė pora dešimčių moteriškių, matytų valdiškose įstaigose ir keletas sportininkų. Susirinkę savo plakatus, jie sugužėjo į rūmus. Tuo tarpu kiti jų „bendraminčiai“ bandė sunaikinti jiems nepatinkančius plakatus. Nutverta už rankos pasvalietė A. Grinevičienė, pasiteisino, kad jai tai liepė padaryti V. Lala. O žmonės nerimavo: „Mes irgi norime deputatams pasakyti savo nuomonę!.. Tegul išeina deputatai!..“ Sužinoję, kad V. Lalo šalininkai už jį renka parašus, kiti pradėjo stichiškai rašyti priešingo turinio raštelius.

Pasiūlės juos perduoti sesijos pirmininkaujančiam, pakilau į antrąjį rūmų

aukštą. Prie salės, kur vyko sesija, durų lükuriavo grupelė V. Lalo šalininkų. Pamatę mane, piktai suūžė:

— Prakeiktas sajūdietis!
— Išmeskit jį lauk! Ir t. t.

Pereiti nuo žodžių prie veiksmų moteriškėms, matyt, pritrūko drąsos, o gal „atsakings užimamos pareigos“ neleido.

O piketujantys lauke, nusprendę, kad nuo jų niekas nepriklauso, skirstėsi. Ir žmonės buvo teisūs: dauguma rajono Savivaldybės tarybos deputatų, bet kokių radikalesnių permainingų bijančių ūkių vadovų ir kitokių viršininkų, balsavo, jog Savivaldybės valdytoju būtų pasamdytas neturintis populiarumo rajone V. Lala.

Gintaras SLEŽAS
Lietuvos Sajūdžio
Pasvalio rajono
tarybos narys

PIRMININKŲ BLOKAS SUSILAUKE PASTIPRINIMO

Perskaitęs „Darbo“ laikraščio gegužės 10 d. straipsnį „Tiltas tarp krančių ir žmonių“, o ypač ten cituojamo priešrinkiminio biuletenio, paruošto kandidato į rajono Savivaldybės tarybos deputatus, „Draugystės“ kolūkio valdybos pirmininko Juozo Jarašūno patikėtinį, ištraukas, gali pamanyti, kad Žilpamūšio rinkiminės apygardos žmonės gyvena geriau negu Svedijoje ar Suomijoje, jog be kolūkio ir jo pirmininko žemdirbiui iš viso nebūtų gyvenimo.

Gegužės 12-ąją, rinkimų dieną, važiavau į Žilpamūšį kaip stebėtojas. Pervažlavus garsųjį tiltą, kurį „krikštijo“ anuometiniai vadukai, kairėje jo pusėje po gaisro dar teberūko buvęs Sokų dvaro tvartas, pastaruoju metu — trašų sandėlis. Suomiškoje pirtyje, kurią kandidato patikėtinai

pamiršo paminėti biuletenyje, linksmintosi vestuviniukai, o kontoros salėje — ruošesi balsavimui.

Rinkiminės komisijos pirmininkė Danutė Kazickienė parodė trisdešimt du vokus su balsavimo biuleteniais. Keli jų buvo neužklijuoti ir neantspauduoti. Paklausus, kodėl taip padaryta, pažeidžiant rinkimų įstatymą, pasakė, kad sekretorė užmiršo ir numojo ranka: atseit, „viskas bus gerai“. Ir iš tikrujų — ji sakė tiesą: vakare, atplėšus vokus, prieš pirmininką tebuvo tik vienas balsas.

Pradėjus tikrinti antspaudavimui ruošiamas balsadėžes, savo nepasitenkinimą dėl mūsų émė reikšti komisijos narys Vincas Stuknys: ko mes čia be reikalo važinėjame, jie susitvarkys ir patys, o mus — „reikėtų sušaudyti“, kad labai nekenčias Sajūdžio.

ir niekas jo jau neperaukės.

Vėliau su V. Stukniu ir dar keliais komisijos nariais autobusu vežėme balsadėžę ir ligonių sąrašą, kuriame buvo įrašyti 98 žmonės, o paskui — dar dešimt prisidėjo. Tačiau daugiau kaip pusė tų „ligonių“, kai pas juos nuvažiavome, ruošesi eiti balsuoti į centrą patys.

Nenuostabu, nes ligonių sąrašus sudarinėjo ne komisijos nariai, o kandidato į deputatus J. Jarašūno patikėtiniai. Matyt, taip į juos pateko žmonės, rinkimų dieną iš viso atsisakę balsuoti. Pirmininkas savo patikėtiniams „patikėjō“ kolūkio autobusą, ir jie agituočia rinkėjų važiavo degindami „blokadinių“ benziną.

Vienoje sodyboje, pasivaišinęs alučiu, V. Stuknys, nuo tolimesnės „politinės kovos“ pasitraukė. Kita pirmininko patikėtinė Marija

Morkūnenė kovojo iki gallo. Vienam prižadėdama prideti ganyklos didesnį plotelį, kitam — atmatuoti geresnės...

Kai kolūkietis apiberiamas tokiais gražiais pažadais, jam nieko kito nebeleika, kaip balsuoti už pirmininką. Ir prieš rinkimus kvietimus balsuoti nešlojo ne komisijos nariai, o kandidato patikėtiniai, vis žadėdami „šviesią ateitį“.

Kaime dar daug socialinės neteisybės. Ji labiausiai matoma išvažiavus iš Žilpamūšio į vienkiemius, kur niekas nežada atvesti dujų, nuo čia toli išgirtasis sveikatingumo kompleksas. Nutiestas tik vienas kelias — į gyvulininkystės kompleksą. O juk čia gyvena nuo darbo sudiržusiomis rankomis seni žmonės, savo gražiausius metus atidavę kolūkiui, ir to paties kolūkio valdžios palikti likimo valiai. Todėl, nors ir rinkiminės agitacijos metu, kolūkinę santvarką piešti auksine spalva, nepasdairius tollau nuo savo namų, yra nedora.

Antanas RIDLAUSKAS

TESÉKIME PAŽADĄ

„Mūs kaulus užkaskite, broliai,
Zemelėj šventos Lietuvos“.

A. PAULAVICIUS

Lietuvos deportuotų asmenų palaikų perkėlimo ir socialinės pagalbos komiteto pirmininkas A. Petrokas rašo: „Mes niekada nebuvome pamiršę savo pažadą, duoto mūsų artimiesiems, mirusiems Sibiro ir Šiaurės platybėse nuo bado, ligų,

Tėvynės ilgesio. Deja, negalėjome jo teseti ištisus dešimtmečius. Ir tik dabar, atgimstant tautos dvasiai, galime įvykdyti ir savo seną pažadą. Šventa pareiga parvežti į gimtąją žemę lietuvių tremtinį palaikus“.

Sis komitetas — tai res-

publikinė visuomeninė organizacija, įregistruota Ministerijos Taryboje. Jos tikslas — rūpintis deportuotų asmenų palaikų perkėlimui iš tremties vietų į Lietuvą, teikti Respublikos gyventojams, nukentėjusiems nuo stalinizmo represijų, moralinę ir materialinę pagalbą, steigti jiems pansionatą, aprūpinti gyvenamuojų plotu tuos, kurie nori sugrįžti į gimtinę iš trėmimo vietų.

Siais metais liepos rugpjūčio mėnesiais komitetas ruošia ekspedicijas palaikų perkėlimui į Lietuvą iš Buriat Mongoli-

jos, Irkutsko srities, Krasnojarsko krašto Tomsko srities, taip pat iš Permės srities ir Komi Autonominių Respublikos.

Dauguma pageidaujančių parsigabenti savo artimųjų palaikus yra pensinio amžiaus, dalis jų gauna minimalią pensiją, o palaikų ir keleivių pervežimas lėktuvinis pareikalaus daug lėšų. Todėl Lietuvos deportuotų asmenų palaikų perkėlimo ir socialinės pagalbos komitetas nuosirdžiai prašo įmonių, organizacijų, jų vadovų, darbo kolektyvų tarnybų paramos šiam kilniam ir humaniškam reikalui. Jūsų labdarystė — tai moralinė kompensacija tremtiniams, kuri padės greičiau užgydyti represijų metais padarytas žaizdas.

Be to, norėtūsi priminti, kad suderinta ir su Respublikos finansų ministerija. Įmonės, darbo kolektyvai sutikus, ekonominio skatinimo fondų lėšas galima parvesti Lietuvos deportuotų asmenų palaikų perkėlimo ir socialinės pagalbos komitetui. Adresas: Kaunas, Partizanų 90 k. 50, tel. 77-95-34. Komiteto einamoji sąskaita Nr. 4700466 socialinio banko Kauno skyriuje. Banko kodas 751575.

Parengė
Angelė OŽALIENĖ

Nuotraukoje: dabartinis tremtininė kapinių vaizdas.
A. Petroko nuotrauka

LIETUVĖS MOTINOS MALDA

Ar saulė, ar audros ar vėjas —

Kas mane paguos?

Ilgai, o! ilgai aš stovėjau

Pagairėj savos Lietuvos...

Ilgai, o! ilgai kartu verkė
Smūtkeliai ir kryžiai šalia,
Ilgai, o! ilgai vien tik guodė,
Sventoji, o Kristau, balda!

Suklupus prie kojų Tavųjų —
Jaučiau — Tavo kryžių nešu,
Ir didelę kančią aukoju
Už kaltes savųjų vaikų...

Kodėl svetimėja lietuvių,

Pamynę senolių kančias?

Kodėl, o! kodėl mes vis turim

Mankurtų baisiąs kartas?

Prikelki, o Kristau, mūs širdis,

Kad jaustume meilę Tėvynės karščiau,

Kad varpo dūžius išgirdę,

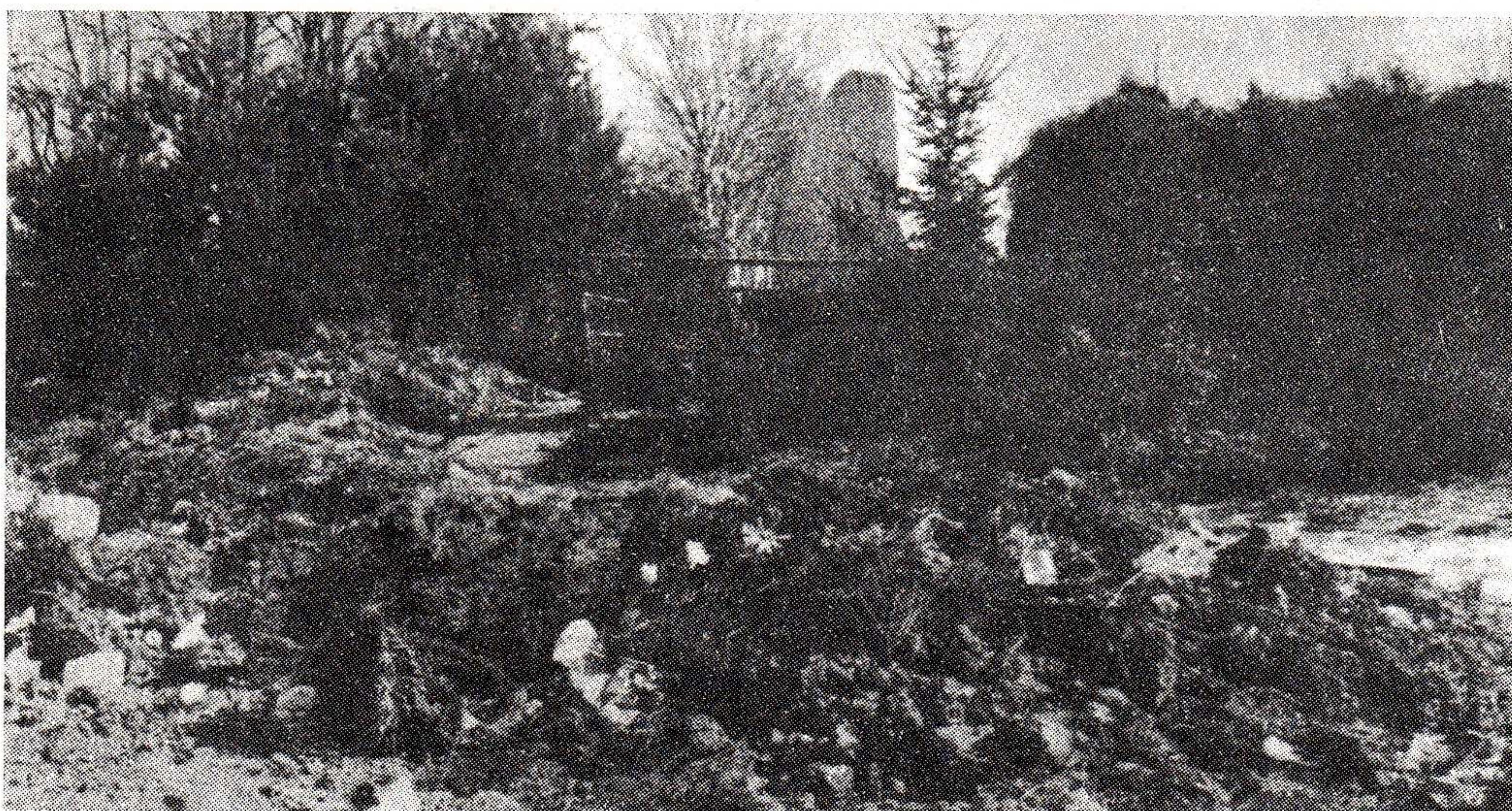
Sušuktume: „Tėvyne, turnauju tik TAU!“

Švobiškis

P. S. Honorarą skirių Pasvalio sajūdžiui.

Vlada RINKEVICIENĖ

AR PAGARBA MIRUSIEMS?

NUOTRAUKOJE: SAVARTYNAS UŽ KAPINIŲ TVOROS. KOKIA GEDAI

Gintaro SLEZO nuotrauka

Neturiu Pasvalio krašto žemėje gilesnių šaknų. Čia atvažiavau beveik prieš dešimt metų. Mano gimtuoju namus užkasė visagale melioracija Ignalinos rajone. Liko tik senelių ir prosenelių kapai.

Sūmet minint Motinos dieną buvau Pasvalyje ir sušeima aplankėme Kostromcovo gatvėje esančias kapines. Dauguma kapų tvarkoma tikrai gražiai, meniškai. Nepastebėjau ir rėžiančių akij didžiulių granito luitų.

Kapinės aptvertos tvora. Kam ji reikalinga? Pasvaliečiams, pasirodo, jos reikia tik tam, kad už jos galima išmesti visas atlie-

kas, šiukšles. Už šios tvoros pasibaigia pagarba mirusiam. Skelbimų lentoje kabo rašteliš, jog pasikeite kapinių prižiūrėtojas. Taip norisi tikėti, kad pasikeis ir kapinių aplinka. Bet nepasikeitė Komunalinių įmonių kombinato viršinininkai, nepasikeitė rajono oficialioji valdžia, todėl konstruktyvių permanentų tikėtis būtų naivu.

Manau, reikalinga dar kartą priminti, kad gyvename aktyvaus karsto zonoje. Tad su smegduobėmis reikia elgtis labai atsargiai. Prie kapinių, kur verčiamos ir užkasamos šiukšlės, yra sausa smegduobė. To-

klos įgriuvos labai pavojingos. Mat iš tokų duobių paviršinis vanduo, plaudamas suverstas šiukšles, be jokios filtracijos gali patekti (o gal ir patenka, nes niekas to netyrinėjo), į geriamo vandens gyslas, kurios maičina šachtinius šulinius. Mane mama dar visai mažai mokė, kad parėjus iš kapinių, reikia pirmiausia nuplauti įrankius, kurie buvo naudojami ir kuo kruopščiausiai nusiplauti rankas, tada tik galima imti obuoli ar žaislą. Dabar šią nemokytų, mažaraščių žmonių higienos taisyklę pamiršome. Pamiršome ir tai, kad

kapinėse nepadoru rūkyti. Jau tik vyresnis žmogus, žengdamas pro kapinių vartus, nusiima kepurę.

Mielieji Pasvalio žmonės, krikščionys ir netikintys, pries išmesdami jums nereikalingą rakandą, šiukšles, visada pagalvokite, ar nedarote žalos kitam, ypač gamtai. Juk mylėti gimbają salį, mylėti Lietuvą neįmanoma negerbiant ir nesaugant jos gamtos.

Edvardas TRINKUNAS
Pasvalio ekologinio klubo narys

P. S. Honorarą skirių
Lietuvos žaliojo fondo Pasvalio skyriui.

JUODU ANT BALTO

„Priimkite telefonogramą...“

„Š. m. balandžio 10 d., antradienį, 16 val. Partijos rajono komitete, naujajame pastate, įvyks organizacinis plenumas. Dalyvauja...“

„Š. m. gegužės 4 d., penktadienį, 15 val. Partijos rajono komitete įvyks partinio aktyvo pasitarimas. Dalyvauja...“

Pažįstamas stilius, ar ne! Vien šiai metai tokį telefonogramą vienos įstaigos sekretorė suskaičiavo per dešimt. Taigi sėda „partinis aktyvas“ ar neefatinis sekretorių (brigadininkas, zootehnikas, buhalteris ir t. t.) dažnai prie valdiškos mašinos vairo ir šventą darbo valandą lekia į rajono centrą kurti partijos planą, turinčiuapti „liaudies planais“.

Kad ankstesniojo, to didžiojo LKP RK aparato pagrindis

nis darbas buvo trukdyti normaliai dirbtį kitiems — visi žinome. Tačiau dabar LKP lyg ir atsisakė „vadovaujančio vaidmens“, tai gal turėtų būti kiek kuklesnė. Net ir „platformininkai“ savo susijėjimus rengia šeštadieniais. Idomu, kaip įstaigos ar įmonės vadovas reaguotų, gavęs panašią į pradžioje cituotą Krikščionių demokratų, Žaliųjų ar kitos partijos įsakymą. O jei panašiai savo „veiklą organizuotų“ Sąjūdis, Moterų sąjunga, Skëstančiųjų gelb... Visi taptume aktyviais visuomenininkais, kad nebeliktų kam dirbtii.

Ar ne laikas būtų panaikinti bent šias LKP privilegijas? Apie kitas — kitą karią.

M. BATVINIS

PRIMENAME...

Sąjūdžio Pasvalio rajono tarybos būstinėje, laikinalių iškūrusioje Panevėžio gatvėje Nr. 9, rajono gyventojai yra laukiami nuo 14 iki 20 val. (išskyrus šeštadieniais ir sekmadieniais). Mūsų telefonas 52649.

Tiem, kurie galėtų mus paremti, pranešame, kad mūsų sąskaitos numeris Pasvalio taupomajame banke — 124.

LPS RAJONO TARYBA

REDAKCIJOS NUOMONE NEBUTINAI SUTAMPA SU PUBLIKACIJŲ AUTORIŲ NUOMONE.

Už redaktorę Angelė OZALIENĖ

Mūsų adresas: 235250, Pasvalys, Biržų g. 43, R. Butėnienė.

REDAKCIINĖ KOLEGIJA: R. BUTENIENE, S. BUTKUS, A. KAZLAUSKAS, Z. MAGELINSKIENE, S. RIMKUS, G. URBAITE.

Leidėjas LPS Pasvalio taryba. Oficialė spauda. Apimtis 0,5 sp. 1. Tiražas 3000. Užs. Nr. 2731. Spausdino Panevėžio „Versos“ spausdėvė.